

A finn csoda – avagy a hajléktalan ellátás Finnországban

„Finnországnak sikerült hátrányaiból előnyt kovácsolnia – ezt sokan finn csodának nevezik. De mi is áll a háttérben? Szociális újítások, problémamegoldás és a kihívásokra adott egyedi válaszok.”

© Finn Nagykövetség, Budapest

Hajléktalan emberek tartózkodása az utcán önmagában is siralmas látvány, hiszen az emberhez méltó körülmények – úgy érezzük – mindenkit megilletnének. Minden lecsúszott életút egy-egy személyiségbeli diszfunkciónak tulajdonítható, legyen az elhárítható, vagy elkerülhetetlen tényező. Ahhoz, hogy a hajléktalanság tényét, és a kialakult helyzetből fakadó problémákat megérteni és orvosolni tudjuk, szükségünk van ezeknek az embereknek, mint individuumoknak a megismerésére. Nem feltétlenül a szubjektív szemlélet, vagy bűnbakkeresés miatt, hanem mert a szociális segítségnyújtás alapköve a megfelelő együttműködés. Ahhoz, hogy elérjük a kliens lépni akarását, meg kell ismernünk azt a lépcsőfokot, ahol tulajdonképpen elakadt.

Mint a társadalmi jelenségek döntő többsége, a hajléktalanság kialakulásához sem egyetlen ok vezet, hanem több tényező ok-okozati viszonya hozza létre azt a kusza csomót, amelyből végül nem tud szabadulni, és hajléktalanná válik az egyén.

A továbbiakban a Finnországban tapasztalt ellátási mintákat szeretném bemutatni, kiemelve a finn modell előnyeit, rávilágítva azokra a metódusokra, amelyek alkalmazásával talán hatékonyabbá tehető a magyarországi szociális munka is. Üdvözlendő dolognak tartom, ha a szociális szakemberek – kreativitásukat növelve – képesek tanulni más országok és kultúrák munkafolyamataiból, vagy olykor nyugtázni azokat a vonalakat, amelyek erős bázisként jelennek meg az ellátásban.

A finn hajléktalanság és jellemzői

A hajléktalansághoz vezető okok nem vetíthetők egyetlen síkra, számos tényező vezet a kialakulásához, nem csak külföldön, hazánkban is.

Az okokat három szintre tagolhatjuk (GYŐRI és MARÓTHY, 2007):

1. *Strukturális okok:* a társadalmi egyenlőtlenség rendszere, a szegénység mélysége és terjedelme, az általános foglalkoztatási és jövedelmi viszonyok.

2. *Intézményi okok:* a lakhatási, oktatási, foglalkoztatási, egészségügyi, stb. alrendszerek állapota, a szociális kiegyenlítő mechanizmusok megléte, hatékonysága.
3. *Személyes okok:* családi konfliktusok, betegségek, kapcsolati, mentális problémák, konfliktus-kezelő képesség, képzettség.

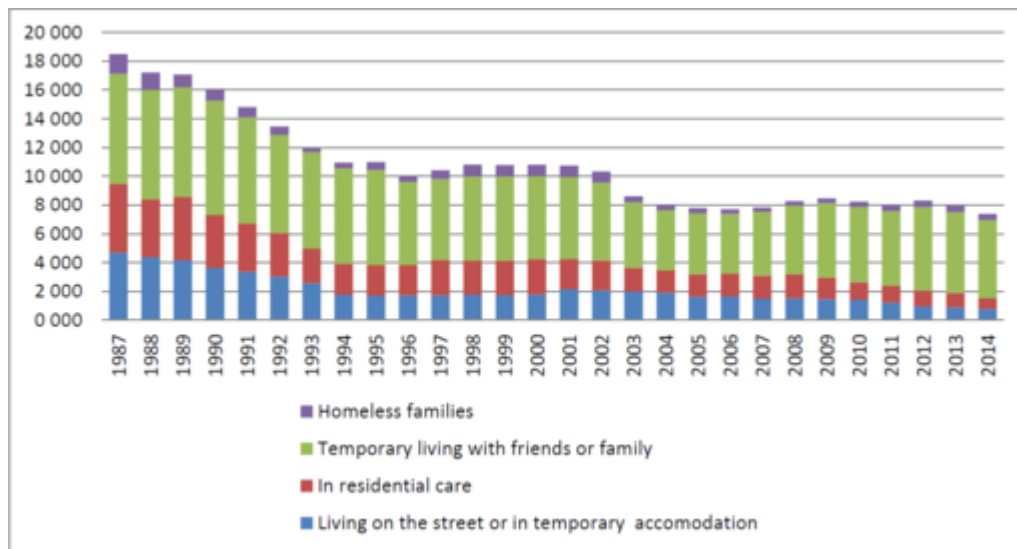
A hajléktalansághoz vezető utak következtében előálló élethelyzet főbb jellemzői:

- biztos és biztonságos lakhatás hiánya,
- a folyamatos és megélhetést biztosító munkához való hozzájutás korlátozottsága,
- a támogató kapcsolatok beszűkülése,
- a fizikai és a lelki egészség súlyos veszélyeztetettsége,
- társadalmi megbecsülés hiánya,
- társadalmi tagság gyakorlásának ellehetetlenülése.

A globális gazdasági átalakulás, a jóléti állam hanyatlása és a megfizethető lakhatási lehetőségek leépítése mind hozzájárult ahhoz, hogy az 1980-as években a fejlett országokban is újra megjelent a tömeges hajléktalanság. A globális Északon a hajléktalanság elsősorban megfizethetőségi probléma: az emberek nem tudják megfizetni a meglévő lakások magas költségeit (UDVARHELYI Éva Tessza, 2014).

A lakáspiacokban bekövetkező változások egyebek között hatnak a hajléktalanság jelenségére. A statisztika szerint körülbelül 2,8 millió lakóhely van Finnországban, amelynek körülbelül 60 százaléka tulajdonos által lakott, 30 százaléka tulajdon és 1 százaléka bérlemény.

A Finn Lakásfinanszírozási és Lakásfejlesztési Központ (ARA) 1987 óta gyűjti a hajléktalanságra vonatkozó adatokat, készít olyan elemzéseket, amelyek a hajléktalanügyi stratégia alapját jelentik. 1987. évben körülbelül 20000 ember volt hajléktalan, 2008. évre ez a szám 8000-re esett vissza, 2014-ben pedig már 8000 fő alá csökkent ez a tendencia (1. ábra).

1. ábra: Hajléktalan emberek Finnországban 1987-2014 között

Forrás: http://www.housingfirst.fi/en/housing_first/homelessness_in_finland/statistics

A bérelt tulajdonok körülbelül fele önkormányzati lakás, amit finanszíroztak az ARAVA rendszeren keresztül. 1990 óta körülbelül 600 000 új otthont építettek Finnországban.

Finnországban a hajléktalanság a következő kategóriákra bontható (LUOMANEN, 2010):

- Utcán, lépcsőházakban, éjjeli menedékhelyen lakó emberek,
- Másféle menhelyen, hajléktalanszállón lakó emberek
- Más lakhatás híján különböző ellátási egységekben (otthonokban) és a szociális népjóléti szervek által fenntartott egyéb szálláshelyeken, rehabilitációs otthonokban vagy kórházakban élő emberek (kb. 1500 személy)
- Hamarosan szabaduló fogvatartottak, akik nem rendelkeznek saját lakhatással,
- Saját lakás hiányában átmenetileg rokonoknál vagy ismerősöknél élő emberek,
- Családok és párok, amelyek felbomlottak, és ezért más lakásra van szükségük, vagy saját lakás hiányában átmeneti szálláson élnek.

Ezzel párhuzamba állítva Magyarországon alapjában véve a fizetőképesség és a biztonságos lakhatás hiánya miatt számos csoport él a hajléktalanság közvetlen fenyegetettségében. Ezek a csoportok a következők:

- ♦ azok a társadalmi csoportok, akik nem rendelkeznek megfelelő jövedelemmel ahhoz, hogy megfizethető és fenntartható lakáshoz jussanak, a hajléktalanság veszélyzónájában élnek. Ennek oka többek között a munkaerőpiacról való kiszorulás, alacsony jövedelmű pozíció megszerzése, a szociálpolitikai támogató rendszerek elégtelen volta;

- ♦ azok, akik kényszerből szívésségi lakóként, barátoknál húzzák meg magukat, akik jogcím nélküliek, vagy már kilakoltatásra várnak, akik bizonytalan, nem legális albérletben laknak, vagy akik lakhatása munkáltatójához kötődik, alkalmazásuk viszont ideiglenes;
- ♦ a lakásfenntartási költségeikben eladósodott családok, akiknél nem pillanatnyi, hanem elhúzódó, tartós fizetéseképtelenségről van szó;
- ♦ azok az egyének, akik valamely veszélyeztetett csoportba tartozásuk miatt (munkanélküliség, alulképzettség, fogyatékkal élés, súlyos életvezetési, pszichiátriai problémák, függőség, konfliktus-kezelési képtelenség) meglévő lakhatásuk fenntartására csak bizonytalanul képesek.

Finnországban a hajléktalanság csökkentésére adott válaszok eredményesnek nevezhetőek. Lényeges elem - ami úttörő lehetne Magyarországon is - a bérelt lakások arányának növelése. Ugyanis kb. 800 ezer bérleményt tudnak felmutatni, amelynek a felét az ARA- rendszeren keresztül, valamint államilag támogatott hitelekkel finanszíroznak, a másik felét pedig piaci finanszírozású hitel fedezi. Az ARA- lakások államilag támogatott bérleményeinek finanszírozását kedvezményes kamatú kölcsönökkel valósítják meg. A lakókat szociális szempontok alapján választják ki, például a jövedelem, a vagyoni helyzet és a lakásigény sürgősségének figyelembevételével. Ezek a szociális lakások jelentik a legfontosabb megoldást a rászoruló háztartások számára.

Az ARA- lakások és a kedvezményes kamatú hitelből épített bérlakások elsősorban önkormányzatok és nonprofit szervezetek tulajdonában vannak, és ezek az intézmények biztosítják a lehetőségeket a lakhatás megoldására.

„1987 és 1996 között felére csökkent a hajléktalanok száma, ami részben a lakáspiac általános fejlődése miatt, részben pedig a hajléktalanság mérséklésére tett speciális intézkedések hatására következett be. Az 1990-es évek közepétől kezdve azonban lelassult a hajléktalan emberek számának csökkenése; az ezredfordulón és 2008-ban pedig még emelkedett is. A hajléktalanság az akkori intézkedések ellenére sem szűnt meg. 2008-ra megoldódott a viszonylag könnyebben elhelyezhető emberek elszállásolása, de továbbra is megmaradtak a bonyolult szociális és egészségügyi problémákkal küzdő, tartósan hajléktalan emberek,

akiknek a lakhatáson kívül jelentős mértékű egyéb szolgáltatásokra, támogatásra és/vagy megfigyelésre volt szükségük.”¹

2007-ben a finn Környezetvédelmi Minisztérium összehívott egy tanácsadó testületet (Bölcsék Tanácsa), hogy előkészítsenek egy cselekvési programot a hajléktalanok számának hosszú távú csökkentésére. A testület javaslata szerint a hosszú távú hajléktalanságot 2011-re a felére kívánták csökkenteni, a megvalósítandó cél pedig 2015-ig a hajléktalanság teljes felszámolása. A Bölcsek Tanácsa három problémás területet azonosított a hajléktalanság csökkentésére tett korábbi intézkedésekben:

- 1) **Megfelelőség:** A hajléktalan emberek támogatására hozott intézkedések gyakran nem feleltek meg a tartósan hajléktalanok szükségleteinek, vagy egyszerűen el sem érték hozzájuk. Ráadásul folyamatosan újabb emberek váltak hajléktalanná, ami azt jelezte, hogy hiányos a támogatási rendszer.
- 2) **Megvalósítás:** A tartósan hajléktalan embereket célzó kedvezményes bánásmód megvalósítása számos okból kifolyólag lassú volt. A megfelelő építkezési területek hiánya okozta a legtöbb problémát.
- 3) **Támogatás:** Kevés szociális és egészségügyi támogatást biztosítottak. A pénz, a koordináció és a megfelelő ellátás biztosításának hiánya jelentett problémát.

A csoport felvázolta a hajléktalanság megszüntetésének etikai, jogi és gazdasági alapjait, és javaslatokat tett a tartós hajléktalanság mérséklésére. A legfontosabb kiindulópont és egyben a program kiindulási pontja a „housing first” (tükörfordításban: elsőként lakhatást) elv, amely a program egészét átható gyakorlati iránymutatásként szolgál. A jelentés azt is leszögezte, hogy a hajléktalanság jellegének változásai miatt újfajta lakhatási, szociális és egészségügyi megoldásokra van szükség. Fejenként magasabb összegű támogatással kellett számolni, mint korábban, mivel a fennmaradó, nehezen elhelyezhető hajléktalan emberek intenzívebb támogatást igényeltek, mint azok, akiket már sikerült lakáshoz juttatni. A munkacsoport azonban azt is megállapította, hogy a projekt keretében hozott intézkedések költségei kisebb terhet fognak jelenteni a társadalom számára, mint ami abból fakadna, ha egyáltalán nem foglalkoznának a hajléktalansággal.²

2007 októberében a Környezetvédelmi Minisztérium kijelölt egy programmunkacsoportot, hogy felvázolja magát a programot, amelyet a finn parlament 2008. január 9-én el is fogadott.

---

¹ Juha Kaakinen: A tartós hajléktalanság csökkentése Finnországban. 2. old. http://foglakprojekt.hu/downloads/doktar/Ford/NagyOrsolya/Juha_Kaakinen-A_tartos_hajlektalansag_csokkentese_Finnorszagban.pdf (Letöltve: 2016.04.10.)

² uo. 5. old. (Letöltve: 2016.04.10.)

A Bölcsék Tanácsának jelentése egy újfajta működési modellt mutatott be: a sokágyas hálóműködéssel rendelkező szállókat szinte teljesen kiiktatnák, még a nehezen elhelyezhető személyek esetében is, és az elsődleges megoldás a közönséges lakásbérlet lenne, a lakásbérletre és -kiadásra vonatkozó törvénynek megfelelően. Ezekhez például egy mobil utógondozó csoport nyújtana támogatást. Emellett, a szociális jóléti törvénnyel összhangban, házigondozói szolgáltatással egybekötött lakhatást (serviced housing) javasoltak azok számára, akik intenzívebb támogatást igényelnek. A hagyományos szállók leváltása közvetlenül a „housing first” elven, illetve a Finn Alkotmány azon paragrafusán nyugszik, hogy minden embernek joga van a békés otthonhoz és a lakáson belüli egyéni elkülönüléshez, amit a munkacsoport is külön kiemelt.

A szociális és egészségügyi problémák megoldása nem szabható a lakhatás megszervezésének feltételül: éppen ellenkezőleg, a szállás egy követelmény, amely azután lehetőséget ad az addig hajléktalan emberek többi problémájának megoldására. A lakóhely léte lehetővé teszi az életvezetési képességek megerősödését, és elősegíti a tervszerű cselekvést.

A finn modell fő elemei a következők:

- biztos és állandó lakóhely bérleti szerződéssel;
- a hagyományos menhelyek használatának visszaszorítása, és a menhelyek átalakítása utógondozással egybekötött, bérelhető lakóegységekké;
- kilakoltatás megelőzése lakhatási tanácsadási szolgáltatás és anyagi támogatás révén;
- egyéni rehabilitációs és szolgáltatási tervek készítése;
- segítségnyújtás és útmutatás az általános népjóléti és közegészségügyi szolgáltatások igénybevételéhez;
- polgári tevékenység: partneri támogatás és közösségépítés.

A hajléktalanság felszámolását segítő programok

„Sokan azt hiszik, a hajléktalan lét a társadalomtól való totális izolációt jelenti, a közösségen kívüli életet, és egyben a szabadságot, a függetlenséget is. A valóságban azonban a hajléktalanok a legkiszolgáltatottabb emberek, mások segíteni akarásától és segíteni tudásától függenek. Minden áldott nap, ha még felkelnek, számot vetnek az életükkel.” (Pöcze Flóra)

A PAAVO I programban (*A tartósan utcán élők számának felére csökkentése 2008- 2011*) indikátorként az újonnan létrehozott (épített, felújított) lakások számát használták. A program számszerűsíthető eredményei teljesültek több mint 1600 új lakás készült el a program időtartama alatt, azonban ez nem járt a tartósan hajléktalanok számának felére csökkenésével. A program keretében létrehozott lakások egy része elszórtan helyezkedik el, egy része azonban közös lakótömbben, ezeket hívják támogatott lakó tömböknek (supported housing unit). A legnagyobb ilyen lakótömbben 125 különálló apartman található, egyedülálló tartósan hajléktalan emberek számára. Ezek a lakótömbök lehetőséget adnak intenzív támogatásra azoknak a hajléktalan embereknek, akik súlyos egészségi, illetve mentális problémákkal küzdenek. A korábban hajléktalan szállóként működő emeletes házakat bezárták és átalakították. 2008-ban 600 ágy volt hajléktalanok számára, ez a szám 2012-ben 200 alá csökkent. Ennek okaként az az álláspont tehető felelőssé, hogy a szállók nem képesek a privát élettér biztosítására, ami nélkül viszont nem lehetséges a rehabilitáció. A program keretében létrehozott új lakótömbökben a program időtartama alatt 200 fő új támogató munkatársat alkalmaznak. A Finnországban élő hajléktalanok több mint a fele Helsinkiben él. 2012 novemberében 4100 egyedülálló hajléktalan és 300 hajléktalan család élt a fővárosban. Az egyedülálló hajléktalanok aránya 20%-kal, a hajléktalan családoké 35%-kal nőtt az elmúlt évhez képest. Minden 4. hajléktalan 25 éven aluli. 2012. év végén a nyilvántartott hajléktalanok több mint a harmada volt tartósan hajléktalan (long-term homeless) 2630 fő, közülük 1450 fő élt Helsinkiben. Ez a szám 175 fővel emelkedett az előző évhez képest, a 2008-as számhoz képest 100 fővel csökkent.³

PAAVO II program: A tartós hajléktalanság megszüntetése (2012-2015)

A kormányzati szinten támogatott program megvalósítására évente 110 millió euro áll rendelkezésre. Fontos új beavatkozási terület a hajléktalanság megelőzése és a fiatalok társadalmi kirekesztődésének megelőzése. Ami emellett komoly problémát, új kihívásokat jelent, az egyedülálló hajléktalan bevándorlók helyzete, ugyanis számuk 2011-ben 1000 fő volt, mely 2012-re 1500 főre emelkedett.⁴

---

³ www.ara.fi/download/noname/...F887-4EC2.../107037 (Letöltve: 2016.03.21.)

⁴ http://www.asuntoensin.fi/asunto_ensin/verkostokehittajat/paavo-ohjelma/paavo_ii (Letöltve: 2016.03.21.)

A program megvalósításában résztvevő intézmények

A **Helsinki Diakonissza Intézet** egy közhasznú alapítvány. Támogatóival együtt, az Intézet egy szociális vállalkozási csoportot alkot, amely *szociális* és *egészségügyi* szolgáltatásokat, valamint *oktatási* szolgáltatásokat nyújt. Az intézmény kb. 1600 embert alkalmaz, éves bevétele 140 millió euró körül mozog. A kialakításra kerülő szolgáltatások, csakúgy, mint a tréningek és képzések, amiket az alapítvány ajánl, a speciális szükségletű csoportok igényeire reagálnak.

A működés és a munkamódszerek fejlesztése csakúgy, mint azok tesztelése, többnyire projekteken és a diakóniai központú képzésben valósul meg.⁵

Fő szolgáltatási területek:

1) Lakhatási programok

Filozófiájuk: „*A lakhatás olyan alapjog, amit nem kell kiérdemelni*”. Tevékenységük legfontosabb elemét a hosszú távú hajléktalanság csökkentését szolgáló programok működtetése jelenti. Lakhatási szolgáltatásaik az emberi méltóság tiszteletben tartásán alapulnak. Az „elsőként lakhatás” módszerét/alapelveit alkalmazva dolgoznak, ahol a lakhatásra olyan alapvető jogként tekintenek, amit nem kell kiérdemelni. Hiszik, hogy a lakhatás megteremtése a rehabilitáció alapja. „Ez az oka, amiért mi nem várjuk el a lakóinktól, hogy változtassanak életmódjukon, ahogy azt sem várjuk el, hogy legyenek teljesen szermentesek azért, hogy bekerülhessenek egy lakásba.”

- 2) Szerhasználókkal folytatott munka
- 3) Development services/Fejlesztési szolgáltatások
- 4) Education services/Képzési szolgáltatások
- 5) Children and Families services:

A családokkal végzett munka során arra összpontosítanak, hogy olyan támogatást nyújtsanak, amely hozzásegíti a családokat ahhoz, hogy saját erőforrásaikat mozgósítsák és új megküzdési stratégiákat dolgozzanak ki.

- 6) Day activities:

---

⁵ <https://www.hdl.fi/en/services/housing-services> (Letöltve: 2016.04.15.)

A nappali szolgáltatások tevékenységükben az alacsony küszöb elvét követik. Könnyű hozzáférést biztosítanak minden rászorulóknak.

Helsinki Diakonia College (szakemberek képzése)

Diaconia University of Applied Sciences (innovatív képzési programokat működtet)

Az Erasmus+ "Housing-Led initiatives for Homeless people" mobilitási projekt keretében szerzett tapasztalataimat szeretném a következőkben összefoglalni, mellyel egyben képet kaptam a finn ellátórendszer működésének hatékonyságáról. A három hét alatt, amelyet vendéglátóimnál töltöttem, betekintést nyertem a finn hajléktalanellátó rendszerbe, különös figyelmet szentelve az utcai szociális munkának, valamint a hajléktalanok klinikai ellátásának. A következő kérdésekre kerestem választ, melyek kutatásom fő vonalát jelentették:

1) *Hogyan derítik fel a szociális munkások a hajléktalanok helyzetét?*

Működnek bizonyos utcai szolgálatok, akik nap, mint nap bejárva Helsinki városát kerületekre osztva keresik fel a rászorulókat. Az általuk felkeresett és rászoruló emberek többnyire magukkal viszik holmijukat, amelyek nagy terjedelműek. Vannak, akik mozgásukban lassúak, sokszor helyzetváltoztatásuk is nehézkes. A szakemberek igyekeznek minden ilyen segítségre szoruló, leromlott egészségi állapotú, otthonnal nem rendelkező embert megfelelő lakhatáshoz és körülményekhez juttatni. Erre alakították ki a különböző ellátási formákat.

2) *Hogyan próbálják őket integrálni a társadalomba? Milyen programokban vesznek részt?*

A hajléktalan emberek integrációja a legnehezebb lépcsőfoka a szociális munkának csakúgy, mint hazánkban. Mivel ezek az emberek nemcsak mentálisan, hanem egészségi állapotukban is súlyosan sérültek, és ez a tényező az utcai léttel egyre rosszabbá válik. Emiatt igyekeznek a szakemberek első körben kiemelni az utcáról a hajléktalanokat. Ez a módszer lényegesen különbözik a hazánkban megszokott módszertől, ugyanis Finnországban mindenkit egy-egy intézményes ellátási formába segítenek, állapotától függően. Természetesen vannak olyan kliensek, akik nem hajlandók együttműködni a szociális munkásokkal, és az utcai életet preferálják, minden nehézség ellenére is, az ő számuk azonban elenyésző. A társadalomba való visszailleszkedés érdekében számos programot szerveznek az ügyfeleknek, fenntartva motivációjukat az önálló életvitel kialakítására.

3) *A hajléktalan embereket megilleti-e valamilyen jövedelem? Ha igen, milyen alapon jutnak hozzá (alanyi jogon, vagy szociális rászorultság alapján)?*

Jövedelmüket egyéni élethelyzetük és egyéni szükségleteik alapján állapítják meg. Nagyon fontos szó, hogy egyéni. Az állam garantálja Finnországban azokat a szociális transzferjövedelmeket, amely elméletben és gyakorlatban is segítséget nyújt ezen csoportok életviteléhez. Kérdés, hogy mire költik el a pénzt? Nos igen, egy bizonyos elkülönített alapot tesznek félre a lakhatásuk fenntartására és ezt az összeget előre átutalja az állam, illetőleg a területileg illetékes szerv. Az egyén nem kapja kézhez a jövedelme egészét, hanem csak azt a megmaradt pénzt, ami mindennapi szükségleteinek kielégítésére irányul, így gyakorlatilag megoldott a lakhatási helyzete. A szociális munkás gondoskodik arról, hogy minden mást beszerezhessen az ügyfél. Folyamatos kapcsolattartás és kölcsönös bizalom jellemzi a munkát. A két fél között nincs hierarchia, nem különböztetik meg egymást, hanem egyenrangú félként teremtenek maguk között megfelelő légkört. Mindezt a kompetencia határokhoz mérten. Magyarországon az állam nem garantál létminimumot, ha született is erre próbálkozás, akkor az nem hatékony. A garantált bérminimum arra elég, hogy ne haljon éhen és ne fagyjon meg az utcán. Ehhez van joga egy magyar hajléktalannak. Elszomorít, hogy ezt a saját szemszögemből vizsgálhattam.

4) *Utánkövetés, hogyan érik el a klienseket?*

Folyamatos a kapcsolattartás a szociális munkás és az ügyfélkör között.

Aurora house (*Housing Unit for long term homeless people*)

Az Aurora house korábban szállodaként működött. Az épületben összesen 125 apartman található, ahol szintenként különböző állapotú, korábban tartósan hajléktalanként élő egyedülálló lakik. Az épület alagsorában mosoda, uszoda és természetesen szauna található. Szintenként közösségi tér és étkező áll a lakók rendelkezésére. Lenyűgözött, hogy itt a hajléktalan nem hajléktalan, hanem ember. Nem kriminalizálják őket. Meglepő, de a hajléktalanság nagy része nem bevándorlóból áll, hanem finn állampolgárokból, akik egyéni élethelyzetükből fakadóan lecsúsztak a társadalom peremére. Sok példát lehetne előhozni a kitörésre, de minden esetben az individuum jelenik meg, mint ugródeszka. A hatodik emeleten foglaltam el helyem egy nagyszerű csapatban, akik bemutatták számomra az intézmény adta lehetőségeket és megismerhettem az ott élők hétköznapjait. Főként a szociális munkások és a szociális ápolók látják el az ápoló- gondozó és szociális tevékenységeket.

Ennek keretében a feladataik közé tartozott pénzügyi kérdésekben segítségnyújtás, kapcsolattartás más intézményekkel, gyógyszerelés, napi sajtó és kávé biztosítása.

Ellátottak az Aurora House-ban

Beszélgetésünk során az egyik ott dolgozó feltérképezte saját elképzeléseit e szűk kört érintő problémák tekintetében. Úgy gondolja, hogy Helsinkiben meglepő módon az alkoholizmus és a drogok nagymértékű használata okoz fejtörést. A szeszes italok magas ára nem tartja vissza ezeket a szenvedélybetegeket a nagy részét. Ha ezt a kultúrát vizsgáljuk,

látható jelek mutatkoznak e populáció növekedése terén. Másodsorban a droghasználók köre hólabdámódszerrel professzionálisan megközelíthető. Az Aurora house tevékenysége kiterjed erre a vizsgálatra, hogy minél több kliensnek tudjanak segítséget nyújtani, akik esetleg önszántukból nem kérnének szakmai támogatást. Baráti körükben fellelhető további droghasználók csoportja. Legelterjedtebb típusa az amfetamin „kedvelők” köre, akik javarészt fiatal szerhasználókból állnak. Kiemelkednek társaik közül abban a tekintetben, hogy impulzívabban viselkednek és könnyebben lehet velük kommunikálni ebből fakadó nyitottságuk miatt. Természetesen ez a reakció a nap végére összeomlik, depressziósak, ingerlékenyek és fáradtak lesznek.

Sok esetben találkoztam korai Alzheimer- kórban lévő szerhasználókkal. Mentális viselkedésük és mimikájuk, taglejtésük elárulta, hogy valamiféle agyi történés zajlott le esetükben. Sajnos itt sem tapasztaltam átható megoldást a skizofréniában szenvedő betegek gyógyítása folyamán, viszont a segítő szakemberek hozzáállása ezekhez a betegekhez példaként említhető. Emeletenként legalább egy emberről elmondható, hogy depressziós vagy egyéb pszichiátriai betegségben szenved. Összességében leírható, nincs átfogó megoldás arra, hogy ezeket az embereket a megfelelő ellátás felé tudják irányítani a szakemberek. Persze itt elgondolkodhatunk azon, hogy financiálisan az ellátás mennyi forrást venne igénybe. Úgy gondolom, hogy nem lehet emberek életét pénzben mérni. Megfelelő segítség úgy születhet, ha készek vagyunk elismerni hibáinkat és egy közös kompetencia szint kiépítése révén megismerjük más szakmák véleményét is a segítő munka folyamán, és az interdiszciplina keretein belül keressük együtt a megoldást.

Állatkerti kiránduláson a kliensekkel

Összegzés

„Az élet nem betegség. Nem diagnózisra és kezelésre van szükségem, hanem arra, hogy képes legyek figyelni az életre. Arra, hogy megértsem, miért gondolom és miért teszem inkább ezt, mint azt, mi fontos és mi nem, mit jelent valami és mennyit ér. Ezt az odafigyelést régen filozófiának hívták, és ez a terápia is, egyszerű figyelem. De ma a terápiában túl kevés a filozófia, és a filozófiában túl kevés a terápia.” (Feldmár András)

Összességében elmondható, hogy a finn hajléktalan-ellátás során legfontosabb vezérfonal az emberi méltóság minden körülmények közötti tiszteletben tartása, az ügyfél partnerként kezelése. Az alapelv, miszerint a lakhatás olyan alapjog, amit nem kell kiérdemelni, nem csak szlogen szintjén jelenik meg az intézmények működésében, a szociális munkások és segítők tevékenységét is ez a mottó vezérli. Finnországban az elmúlt évek kormányzati stratégiáinak köszönhetően (PAAVO-I, PAAVO-II) sikerült jelentősen csökkenteni a tartósan utcán élők számát. Komoly problémát jelent azonban továbbra is azoknak a hajléktalan embereknek az ellátása, akik súlyos mentális problémákkal küzdenek, illetve új kihívásként megjelent az Európai Unió tagállamaiból érkező hajléktalan emberek ellátásának kérdése.

Manapság egyre többet beszélünk halmazokról, kimutatásokról a szociális szakmában, de a számok mögött emberi sorsok és történetek állnak. Úgy vélem, Magyarországon is elsődleges cél lenne ezt a kollektív segítő szemléletet, az emberi jogok tiszteletben tartását presszionálni a hajléktalanok, mentálisan sérült emberek körében, hiszen csakis úgy segíthetünk igazán, ha szem előtt tartjuk az embert, mint önálló individuumot, akiknek az élete és jóléte egyformán értékes.